

15ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ

ΑμεΑ

Α. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Παναγιώτης Κουρουμπλής είναι δικηγόρος και διδάκτωρ κοινωνικών επιστημών. Το 1961 έχασε την όρασή του από έκρηξη γερμανικής χειροβομβίδας, απομεινάρι του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Είναι βουλευτής και πρώην Υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής.

Ημέρα ανθρώπων με ειδικές ανάγκες:

Η διαφορά είναι δικαίωμα ή διάκριση;

Σε μια κοινωνία που θεοποιεί τους νόμους της περίφημης ανοιχτής αγοράς, υποκαθιστώντας τις αξίες της κοινωνικής αλληλεγγύης με τις αξίες του ατομοκεντρισμού και του κοινωνικού δαρβινισμού⁹, γεννιέται το ερώτημα: Είναι η διαφορά δικαίωμα;

Όσοι οραματίστηκαν και διακήρυξαν με πάθος ότι η παγκοσμιότητα θα διαμορφώσει ένα νέο γίγνεσθαι και θα κατοχυρώσει αξίες ελεύθερης ανάδειξης του κάθε ανθρώπου άρχισαν να εκπληρώνουν με ιδιαίτερο τρόπο τις ανησυχίες τους για το τι επέρχεται.

Όταν μια κοινωνία χρησιμοποιεί τα δόγματα πιστεύω της για τις ανθρωπίνες αξίες προσχηματικά, υποτάσσοντάς τες κάθε φορά στον βωμό της σκοπιμότητας της στιγμής, φαλκιδεύει¹⁰ τη συνοχή της και υπονομεύει το μέλλον.

Η αδυναμία κατοχύρωσης της διαφορετικότητας σε όλες τις εκφάνσεις της είναι ο αψευδής μάρτυρας παρουσίας των φαινομένων του ρατσισμού στη ζωή μας.

Ο ρατσισμός ενισχύεται με την ανοχή, που οδηγεί στην αδιαφορία, φανερά ή συγκαλυμμένα, με ενοχές ή χωρίς αυτές, με τύψεις ή χωρίς αυτές.

Η κοινωνική ανορεξία που παρατηρείται στη συμπεριφορά μικρών και μεγάλων στο να αποβάλουν συμπλέγματα που βιάζουν το δικαίωμα σεβασμού

9. Η αντίληψη κατά την οποία ο ισχυρότερος είναι προορισμένος να υπερισχύει εις βάρος του ασθενέστερου κατά τον νόμο της φυσικής επιλογής.

10. Υπονομεύει.

της προσωπικότητας και της μοναδικότητας κάθε ανθρώπινης ύπαρξης μέσα από την ιδιαιτερότητά της είναι ο δείκτης της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

Αποδεικνύεται καθημερινά ότι οι λεγόμενες πολιτισμένες κοινωνίες έχουν ανάγκη μιας ισχυρής αντιβίωσης, κυρίως μέσα από την παιδεία, ώστε να φτάσουμε σε ένα σημείο όπου η αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας θα είναι από μόνη της η αυταξία για τον καθέναν και το σύνολο.

Βιώνουμε μια εποχή η οποία χαρακτηρίζεται από τα φαινόμενα της εσωστρέφειας, της απομόνωσης και της μοναξιάς. Πηγή αυτών των φαινομένων είναι η περιρρέουσα ανασφάλεια, που μολύνει όλο και περισσότερο το κοινωνικό σώμα, με αποτέλεσμα αργά αλλά σταθερά η ανθρωπότητα να διολισθαίνει στα τάρταρα του παραλογισμού.

Οι αδύνατοι της κοινωνίας, δηλαδή οι άνεργοι, οι άστεγοι, οι ανάπηροι και οι ξένοι, βιώνουν τη βία της καθημερινότητας μέσα από την αδιαφορία και την απάθεια εκείνων που θέλουν να λέγονται πολιτισμένοι.

Συνεπώς, σημαντικά τμήματα των κοινωνιών που ζούμε απειλούνται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμη ύλη μιας παγκόσμιας ανθρωποκρεατομηχανής, χωρίς αίσθημα και συναίσθημα.

Στο όνομα ποιας ανθρώπινης κοινωνίας, ποιου στοιχειώδους σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αυτοβουλίας και αξιοκρατίας διακρίνουμε τους πολίτες σε κανονικούς ή μη κανονικούς;

Κοινωνίες που διογκώνουν τις διαφορές και υποβαθμίζουν τις ομοιότητες με εκείνους που δεν έχουν την ίδια κοινωνική ταυτότητα, την κατεστημένη κανονικότητα και τη συννηθισμένη λειτουργικότητα είναι κοινωνίες χωρίς όραμα και προοπτική.

Αν ο ανθρωπισμός, που αποτελεί τον πανδέκτη, τον πανδέκτη και τον πανδότη των ανθρωπίνων αξιών, δε γίνει η συνολική και συλλογική συνείδηση της κοινωνίας που οικοδομούμε, τότε οι εκτροπές της θα την οδηγήσουν στις πιο εκβαρβαρισμένες επιλογές.

Στην εποχή μας τους οραματισμούς αντικατέστησε η αδιαφορία, την κοινωνική συνείδηση η άκρατη ιδιοτέλεια, τις αρχές και τις αξίες η απροσχημάτιστη εξυπηρέτηση ποικίλων συμφερόντων· παραγνωρίζονται ή παραβιάζονται ανθρώπινα δικαιώματα, απεμπολούνται ουσιώδεις ανθρωπιστικές αρχές.

Τα σκουριασμένα γρανάζια των αντικοινωνικών συμπλεγμάτων του ρατσισμού πρέπει να τα ξεσκουριάσουμε κάνοντας πράξη ζωής το σύνθημα: «Ελευθερία είναι το δικαίωμα να διαφέρεις ή και να διαφωνείς».

Παναγιώτης Κουρουμπλής,
εφημ. Ο Κόσμος του Επενδυτή

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

- A1.** «Οι αδύνατοι της κοινωνίας, δηλαδή οι άνεργοι, οι άστεγοι, οι ανάπηροι και οι ξένοι, βιώνουν τη βία της καθημερινότητας μέσα από την αδιαφορία και την απάθεια εκείνων που θέλουν να λέγονται πολιτισμένοι».

Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια (70-90 λέξεις) τα στοιχεία που υποστηρίζουν τη θέση αυτή.

[Μονάδες 10]

- A2.** Σε καθεμία από τις προτάσεις που ακολουθούν να δώσετε τον χαρακτηρισμό «ΣΩΣΤΟ» ή «ΛΑΘΟΣ», ανάλογα με το εάν αποδίδουν το νόημα του κειμένου σωστά ή όχι.

- α) Η κοινωνία μας κάνει αποδεκτή τη διαφορετικότητα.
- β) Η αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας είναι σεβαστή στις σημερινές κοινωνίες.
- γ) Υπάρχουν σήμερα κοινωνίες που διακρίνουν τους ανθρώπους σε κανονικούς και μη κανονικούς.
- δ) Στην εποχή μας τα ανθρώπινα δικαιώματα εξακολουθούν να παραβιάζονται.
- ε) Η πραγματική ελευθερία συνίσταται στο δικαίωμά μας να διαφέρουμε ή και να διαφωνούμε.

[Μονάδες 5]

2η δραστηριότητα

- A3.** Τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σας, ο αρθρογράφος με την τεχνική των ερωτήσεων στην πρώτη («Σε μια κοινωνία ... δικαίωμα;») και την ενδέκατη παράγραφο («Στο όνομα ... μη κανονικούς;») του άρθρου;

[Μονάδες 6]

- A4.** Διαφορά, αξιοκρατίας: Να σχηματίσετε τέσσερις νέες σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας για καθεμία από ένα διαφορετικό κάθε φορά συνθετικό των παραπάνω λέξεων.

[Μονάδες 4]

- A5.** «Στην εποχή μας τους οραματισμούς αντικατέστησε η αδιαφορία, την

κοινωνική συνείδηση η άκρατη ιδιοτέλεια, τις αρχές και τις αξίες η απροσχημάτιστη εξυπηρέτηση ποικίλων συμφερόντων». Να αναγνωρίσετε τη σύνταξη (ενεργητική ή παθητική) και να τη μετατρέψετε στο αντίθετο είδος.

[Μονάδες 5]

3η δραστηριότητα

A6. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν σήμερα τα άτομα με «ειδικές ικανότητες»; Με ποιους τρόπους η πολιτεία θα μπορούσε να τα βοηθήσει ώστε να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 200-250 λέξεων, το οποίο θα δημοσιευθεί στον τοπικό Τύπο.

[Μονάδες 20]

Β. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εισαγωγικό σημείωμα

Ο Νίκος Χάγερ Μπουφίδης (1899-1950), φιλολογικό ψευδώνυμο Άρις Ίσαντρος, ποιητής και πεζογράφος, τοποθετείται στον χώρο της λογοτεχνίας του Μεσοπολέμου και πιο συγκεκριμένα στη νεορομαντική και νεοσυμβολική τάση της.

Παράκληση στον Θεό για έναν μικρό καμπούρη (απόσπασμα)

Δέ φάνηκεν αλήθεια (καί νυχτώνει...),
 σάν κάθε βράδυ τέτοιαν ώρα, στό μπαλκόνι,
 δέ φάνηκε ό αντίκρινός μικρός,
 ποῦναι καμπούρης καί καχεκτικός.

[...]

Αὐτός δέν παίζει κι οὔτε πού τολμᾷ
 νά κατεβεῖ, νά τρέξει, στό στενό.
 Κάποτε, ποῦτρεξε κι αὐτός,
 τ' ἄλλα παιδιὰ φύγαν καί τόν ἀφῆσαν μοναχό...

Κι ὅταν ἡ μάνα του τοῦ λέει:

«Γιατί καί σύ δέν πᾶς νά παίξεις, ὅπως τ' ἄλλα τά παιδιὰ;»

«Βαριέμαι» ἀπαντάει αὐτός σιγά,

καί τόν περνοῦνε γιά ἰδιότροπο πολύ.
Ύστερα μελετάει τό μάθημά του,
δίχως βοήθεια, μόνος, δυνατά...
Κ' εἶν' ἡ φωνή του σάν προμήνυμα θανάτου
ὡς ἀντηχεῖ, βραχνή, στή σκοτεινιά...

Μόλις βραδιάσει, βγαίνει στό μπαλκόνι.
Οὔτε διακρίνεται στό σκότος τό πυκνό.
Μιά ὀκαρίνα¹¹ εἶν' ἡ συντροφιά του ἡ μόνη,
κι ὅλο σφυράει τόν ἴδιον σκοπό.

Ἀπόψε ὁμως δέ φάνηκε.
Καί τρέμουν οἱ σκιές στό δωμάτιό του τό κλειστό...
Ὡ, πῶς φοβᾶμαι, πῶς φοβᾶμαι,
Θεέ μου, μήν τοῦ συνέβη τίποτα κακό.

Εἶν' ἡ ψυχή του πάντοτε θλιμμένη...
Εἶναι καμπούρης καί καχεκτικός...
Κάμε τουλάχιστον, Θεέ μου,
ἡ πονεμένη ψυχή του νᾶναι ἥρεμη διαρκῶς...

Κι ἂν εἶναι νά πεθάνει, ἄς μήν τό ξέρει...
Σέ μιά γλυκιά ὀπτασία ἄς βλέπει
πῶς στή γειτονιά του κάποιο μεσημέρι,
μέ τ' ἄλλα τά παιδιά παίζει κι αὐτός.

Νίκος Χάγερ Μπουφίδης,
Ε.ΚΕ.ΒΙ., *Νέα Εστία*, τεύχος 679, σελ. 1348-1349

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1η δραστηριότητα

- B1.** Κι ὅταν ἡ μάνα του τοῦ λέει:
«Γιατί καί σύ δέν πᾶς νά παίξεις, ὅπως τ' ἄλλα τά παιδιά;»
«Βαριέμαι» ἀπαντάει αὐτός σιγά,
καί τόν περνοῦνε γιά ἰδιότροπο πολύ.

11. Πνευστό μουσικό ὄργανο, που μοιάζει με φλογέρα.

Να σχολιάσετε σε ένα κείμενο 50-60 λέξεων το περιεχόμενο της πιο πάνω στροφής του ποιήματος.

[Μονάδες 15]

2η δραστηριότητα

- B2.** Να εντοπίσετε τρία διαφορετικά σχήματα λόγου και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους στο ποίημα.

[Μονάδες 6]

- B3.** Το ποίημα που σας δόθηκε, αν και ανήκει στην παραδοσιακή ποίηση, παρουσιάζει κάποιες διαφορές ως προς την τυπική μορφή της. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρία στοιχεία που δηλώνουν τη διαφοροποίησή του από την παραδοσιακή ποίηση.

[Μονάδες 6]

- B4.** Να αιτιολογήσετε την εναλλαγή των ρηματικών προσώπων από τον ποιητή/αφηγητή.

[Μονάδες 3]

3η δραστηριότητα

- B5.** Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται από την ανάγνωση του ποιήματος; Αν ο ήρωας ήταν συμμαθητής σας, πώς θα τον βοηθούσατε να βγει από τη «φυλακή της μοναξιάς του»; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[Μονάδες 20]